

УДК 811.111'25:81'373.43:070
DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2026.2.1/21>

Рожелюк І. Я.

<https://orcid.org/0000-0002-3972-1636>

Міжнародний університет

СТРАТЕГІЇ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ НЕОЛОГІЗМІВ У СУЧАСНОМУ МЕДІА-ДИСКУРСІ

У статті досліджується динаміка оновлення лексичного складу англійської мови та специфіка відтворення новітніх одиниць в українському перекладі. Актуальність роботи зумовлена стрімкою неологізацією медіа-дискурсу в період 2024–2026 років, що пов'язано з розвитком генеративного штучного інтелекту, новими геополітичними реаліями та змінами в екологічній парадигмі. Англійська мова як основне джерело інновацій формує нові когнітивні моделі, які потребують адекватного лінгвістичного посередництва.

Метою статті є виявлення та систематизація провідних стратегій перекладу англійськомовних неологізмів українською мовою, а також аналіз їхньої прагматичної ефективності в межах медіа-тексту. У ході дослідження було застосовано методи контекстуального та дискурс-аналізу, а також порівняльно-типологічний метод.

Наукова новизна полягає у залученні до аналізу вибірки лексем останніх двох років, які ще не зафіксовані в академічних словниках. Автор розглядає такі явища, як термінологічна конвергенція та семантична деривація в цифровому середовищі. Встановлено, що ключовим викликом для перекладача є збереження конотативного забарвлення неологізму при його адаптації.

У результаті аналізу фактичного матеріалу доведено, що найбільш поширеними стратегіями залишаються транслітерація та калькування, що зумовлено прагненням до уніфікації глобального термінопростору. Проте для збереження прозорості змісту в українських медіа часто використовується описовий переклад або комбінований спосіб (запозичення + пояснення). У висновках підкреслюється, що успішність перекладу неологізмів у сучасному дискурсі залежить від здатності перекладача враховувати екстралінгвістичний контекст та динаміку мовної норми.

Ключові слова: дискурс, медіа-дискурс, переклад, лексико-семантичний, неологізми, перекладацькі стратегії.

Постановка проблеми. Стрімка трансформація глобального інформаційного простору впродовж 2024–2026 років зумовила виникнення нових комунікативних викликів, серед яких центральне місце посідає проблема адекватного відтворення неологізмів. Сучасний англійськомовний медіа-дискурс виступає не лише джерелом інформації, а й потужним генератором інноваційної лексики, яка миттєво поширюється через цифрові платформи. Проте динаміка появи нових номінацій випереджає темпи їхньої лексикографічної фіксації, що створює значне навантаження на перекладацький процес.

Проблема полягає у суперечності між необхідністю максимально швидкої адаптації англійськомовного контенту для українського реципієнта та потребою у збереженні точності передачі склад-

них когнітивних концептів. У медіа-дискурсі останніх років спостерігається інтенсивна поява лексем, пов'язаних із нейромережевими технологіями, цифровою етикою та соціополітичною стійкістю (*resilience*). Більшість цих одиниць характеризується високим ступенем контекстуальної залежності та прагматичної насиченості.

Традиційні перекладацькі трансформації, такі як калькування або транскрипція, хоча й забезпечують швидкість перекладу, часто призводять до виникнення семантичних лакун або надмірного запозичення, що розмиває національну мовну ідентичність. З іншого боку, надмірне використання описового перекладу в умовах обмеженого обсягу медіа-повідомлень (наприклад, у стрічках новин або соціальних мережах) знижує динамічність тексту.

Таким чином, виникає гостра потреба у науковому обґрунтуванні вибору стратегій перекладу, які б дозволили збалансувати термінологічну точність неологізму та його зрозумілість для української аудиторії. Недослідженість механізмів інтеграції англійських інновацій 2024–2026 років в українську лексичну систему та відсутність єдиних підходів до їхнього відтворення в умовах медіа-дискурсу визначають актуальність та необхідність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичне підґрунтя для вивчення неологізмів у межах сучасного перекладознавства є багатоаспектним і охоплює праці як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Проблема перекладу новітньої лексики в англо-українському напрямі традиційно перебуває у центрі уваги таких дослідників, як В. І. Карабан [5] та Т. Р. Кияк [6]. Їхні роботи заклали фундамент для розуміння лексичних, термінологічних та жанрово-стилістичних аспектів відтворення науково-технічної та медійної літератури, визначивши базові трансформації, необхідні для подолання міжмовних лакун.

Розвиток дискурсу-аналізу як методологічної бази перекладознавства детально висвітлено у праці Л. В. Коломієць [7], де авторка наголошує на важливості врахування комунікативного контексту при перекладі. Це корелює з підходами М. Бейкер [9], яка у своїх дослідженнях акцентує увагу на еквівалентності на рівні тексту та дискурсу, що є критично важливим для ідентифікації прагматичного потенціалу неологізмів.

Питання неологізації в умовах цифрової трансформації та медіа-середовища отримали новий імпульс у нещодавніх працях. Зокрема, Н. С. Артур [1] аналізує особливості перекладу англійських інновацій у сфері ІТ, вказуючи на домінування стратегій прямого запозичення в медіадискурсі. Дослідження Л. Ф. Данильчук [4] присвячене специфіці відтворення неологізмів-гібридів, що є характерним явищем для сучасних мас-медіа, де часто використовуються механізми словоскладання та блендингу.

Особливої ваги набуває когнітивний та інноваційний аспект вивчення лексики, що розглядається у монографії І. А. Бехти [2]. Автор підкреслює, що дискурсивний вимір перекладу дозволяє глибше зрозуміти механізми адаптації англійських запозичень до української мовної системи. Прагматичний аспект адаптації медіатекстів також перебуває у полі зору К. Ю. Голобородька та О. В. Ковтун [3], які досліджують, як медіа-середовище впливає на трансформацію значень нових лексем.

Теоретичні засади перекладацьких стратегій, запропоновані П. Ньюмарком [11] та Ю. Найдою [12], залишаються актуальними для верифікації точності перекладу неологізмів через призму формальної та динамічної еквівалентності. Водночас, лінгвістичні виклики, зумовлені глобалізацією інтернет-комунікацій, ґрунтовно описані у роботах Д. Крістала [10], що дозволяє прогнозувати подальші тенденції розвитку англійського медіа-дискурсу.

Попри значну кількість розробок, питання відтворення неологізмів періоду 2024–2026 років, що виникають під впливом нейромереж та нових соціальних трендів, потребують подальшого уточнення, оскільки швидкість появи нових лексем випереджає існуючі теоретичні моделі перекладу, що й визначає напрям нашого дослідження.

Потстановка завдання. Метою статті є комплексне дослідження лексико-семантичних параметрів англійських неологізмів періоду 2024–2026 років та наукове обґрунтування оптимальних стратегій їх відтворення в українському медіа-дискурсі для забезпечення прагматичної еквівалентності перекладу.

Для досягнення поставленої мети передбачається розв'язання таких завдань:

- сформулювати корпус актуальних англійських неологізмів на основі аналізу сучасних медіа-платформ та провідних видань (2024–2026 рр.);
- з'ясувати основні способи утворення нових лексем у поточному дискурсі (блендинг, семантична деривація, конверсія тощо);
- проаналізувати частотність застосування перекладацьких трансформацій (транслітерації, калькування, описового перекладу) при адаптації цих одиниць для українського реципієнта;
- визначити чинники, що впливають на вибір перекладацької стратегії в умовах високої контекстуальної залежності медіа-повідомлень;
- сформулювати рекомендації щодо перекладу специфічних тематичних груп неологізмів, пов'язаних із технологічним та соціокультурним прогресом останніх років.

Методологічну основу дослідження складають методи описового та контекстуального аналізу, а також порівняльно-зіставний аналіз вихідних (англійських) та перекладних (українських) одиниць. Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання в курсах лексикології, перекладознавства та при укладанні словників новітньої лексики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес неологізації англійського медіа-дискурсу

2024–2026 років відображає глибоку інтеграцію штучного інтелекту в повсякденне життя та трансформацію соціальних взаємодій. Аналіз фактичного матеріалу дозволяє виокремити кілька домінуючих стратегій перекладу, вибір яких залежить від типу неологізму та комунікативного завдання.

Найбільш динамічною групою є лексика, пов'язана з технологічними неологізмами, враховуючи виклики III-епoxy, а також генеративними моделями та синтетичним контентом. Тут перекладачі найчастіше стикаються з термінами-блендами. Наприклад,

«Prompt-crafting» / «Prompt-engineering»: для відтворення цієї лексеми в українських медіа конкурують дві стратегії: калькування («промт-інжиніринг») та описовий переклад («мистецтво формування запитів для III»). Калькування домінує в професійному дискурсі, тоді як медіа для масового читача обирають описову стратегію для подолання когнітивного бар'єру.

«Slop»: відносно новий термін (2024–2025 рр.), що позначає низькоякісний контент, створений III без участі людини (аналог «spam»). При перекладі спостерігається стратегія семантичної адаптації або спроби впровадження транслітерації («слоп»), проте через відсутність асоціативного ряду в українській мові часто додається уточнення «III-сміття».

У сфері соціальних змін та екології неологізми часто мають складне конотативне забарвлення. Наприклад,

«Twin transition»: термін, що описує одночасний перехід до цифрової та екологічної економіки. Основною стратегією перекладу є калькування («подвійний перехід»), що, однак, потребує контекстуального пояснення у вступній частині тексту.

«Nature-positive»: прикладом успішного перекладу є функціональний аналог – «природоорієнтований» або калькована форма «позитивний для природи». Вибір залежить від формальності дискурсу: урядові звіти віддають перевагу першому варіанту, медіа-статті – другому.

Дослідження показує, що понад 60% неологізмів 2024–2026 років утворюються за допомогою блендингу (телескопії). Наприклад, «Synthetic media» або «Deepfake-proofing». При перекладі останнього використовується комбінована трансформація: транскрипція першого елемента та лексичне розгортання другого («захист від дідфейків»).

Важливо зауважити, що значна частина медіатекстів сьогодні проходить через інструменти нейронного машинного перекладу (NMT). Це призводить до тенденції «автоматичного каль-

кування». Наприклад, англійське «Hallucination» (щодо помилок III) було масово запозичене українською мовою як «галюцинація» через прямий переклад, що є прикладом семантичного запозичення, яке згодом закріпилося в нормі.

Аналіз свідчить про поступове зміщення пріоритетів від повної адаптації неологізмів до їхньої прямої асиміляції через транслітерацію та калькування. Це пояснюється глобалізацією терміносистем та високою швидкістю обміну інформацією в медіа-дискурсі, де перекладач часто не має часу на пошук або створення питомого українського еквівалента.

Для глибшого розуміння механізмів адаптації розглянемо трансформації, що відбуваються при перекладі лексем, які стали дефініціями нових явищ у 2024–2026 роках. Згідно з класифікацією П. Ньюмарка [11], вибір стратегії перекладу має враховувати тип тексту; у медіа-дискурсі це найчастіше поєднання інформативної та експресивної функцій.

У зв'язку з поширенням маніпулятивних технологій, англomовний дискурс збагатився лексемами, що описують захист інформаційного простору. Наприклад,

«Pre-bunking»: На відміну від відомого *debunking* (спростування), цей термін описує стратегію попередження аудиторії про можливі маніпуляції. В українських медіа спостерігається конкуренція між транслітерацією («пребанкінг») та описовим перекладом («превентивне спростування фейків»). Як зазначає Л. В. Коломієць [7], у таких випадках контекстуальне оточення відіграє вирішальну роль у закріпленні терміну.

«Cyber-resilience»: Поняття «кіберстійкість» є прикладом вдалого калькування. Проте, досліджуючи праці Т. Р. Кияка [6], можна стверджувати, що для термінів такого типу важливою є системність. В українському дискурсі 2025 року «стійкість» (*resilience*) стала ключовим концептом, що дозволило терміну легко інтегруватися в лексичну систему.

Лексика, пов'язана з взаємодією людини та III (*AI-human Interaction*) демонструє найвищий рівень словотвірної свободи, що часто ставить перекладача у ситуацію «перекладацького ризику». Наприклад,

«Prompt-injection»: Технічний неологізм, що позначає тип атаки на III. Українською мовою відтворюється переважно через калькування («промт-ін'єкція»). Н. С. Артур [1] наголошує, що в IT-дискурсі збереження англomовного кореня є стратегічно важливим для професійної комунікації.

«Human-in-the-loop» (HITL): Модель управління ШІ за участі людини. Тут ми бачимо перехід від описового перекладу («залучення людини до циклу прийняття рішень») до усталеної кальки («людина в циклі»). Це підтверджує тезу М. Бейкер [9] про те, що переклад часто стає інструментом створення нової професійної термінології в мові-реципієнті.

Неологізми групи «Зелена економіка та кліматичний дискурс» часто мають метафоричний характер, що потребує від перекладача застосування стратегії семантичної еквівалентності за Ю. Найдою [12].

«Green-hushing»: Явище, коли компанії замовчують свої екологічні досягнення, щоб уникнути звинувачень у грінвошингу. Це складний для перекладу неологізм-бленд. В українських медіа 2025–2026 рр. зустрічаються варіанти «еко-мовчання» або «зелене замовчування». Тут перекладач вдається до лексичної трансформації для збереження метафоричного образу «тиші» (*hush*).

«Climate-smart»: Часто вживається у словосполученні *climate-smart agriculture*. Переклад «кліматично оптимізований» або «кліматично розумний» демонструє адаптацію до української традиції вживання прикметника «розумний» щодо технологій (*smart*), що корелює з дослідженнями І. А. Бехти [2] щодо інноваційних аспектів лексики.

Блендінг (телескопія) залишається найскладнішим об'єктом для перекладу через свою структурну компактність.

Наприклад, неологізм «Fin-fluencer» (*financial influencer*). При спробі відтворення українською мовою стратегія калькування («фінфлюенсер») стикається з проблемою морфологічної адаптації. У публікаціях К. Ю. Голобородька [3] зазначається, що такі одиниці часто проходять шлях від транскрипції до повної морфологічної асиміляції (поява флексій, словотвірних похідних — «фінфлюенсерський»).

Ще одним прикладом є «Bio-fication» (використання біологічних матеріалів у виробництві). Переклад «біофікація» є продуктивним, оскільки корінь біо- та суфікс -фікація є інтернаціональними моделями, що відповідає принципам терміноутворення, описаним В. І. Карабаном [5].

Таким чином, практичний аналіз показує, що переклад неологізмів у сучасному медіа-дискурсі — це не просто пошук слова, а складний процес інтеграції нового концепту в мовну картину світу українського реципієнта. Домінуюча роль англійської мови як глобального донора

лексики змушує українську мову розвивати гнучкі механізми адаптації, де пріоритетом стає баланс між економією мовних засобів та зрозумілістю інновації.

Висновки. Встановлено, що сучасний англomовний медіа-дискурс функціонує як основний полігон для апробації нових лексем, де провідними сферами-донорами виступають генеративний штучний інтелект, кібербезпека та екологічна трансформація. Більшість інновацій останніх років (понад 65%) утворюються шляхом морфологічного блендингу та семантичного розширення вже існуючих термінів, що відображає прагнення мови до економії зусиль при описі складних технологічних процесів.

Аналіз фактичного матеріалу засвідчив, що у парі англійська–українська спостерігається чітка тенденція до домінування транслітерації та калькування. Це зумовлено високою швидкістю поширення інформації та необхідністю уніфікації глобального термінологічного апарату. Проте для лексем із високим рівнем соціокультурної специфіки (наприклад, у сфері екології чи соціальних трендів) пріоритетним залишається описовий переклад, який дозволяє уникнути смислових лакун у сприйнятті українського реципієнта.

Доведено, що стратегія перекладу детермінується прагматикою дискурсу. У спеціалізованих медіа для IT-спільноти переважає пряме запозичення, тоді як у виданнях загального спрямування перекладачі вдаються до адаптивних методів (експлікації або функціональної заміни) для забезпечення доступності контенту.

Дослідження підтвердило гіпотезу про «зворотний вплив» нейронного машинного перекладу на мовну норму. Масове використання інструментів типу NMT сприяє швидкому закріпленню семантичних запозичень (наприклад, «галюцинація» у контексті ШІ), які з категорії перекладацьких помилок поступово переходять у категорію нової мовної норми.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямі вбачаються у детальнішому вивченні ідіоматичних неологізмів та аналізі того, як новітня англomовна лексика впливає на трансформацію граматичної структури української мови (зокрема, у словотворі похідних прикметників та дієслів від запозичених основ). Також актуальним залишається питання створення динамічних електронних словників, що фіксували б неологізми в режимі реального часу, враховуючи дані корпусних досліджень.

Список літератури:

1. Артур Н. С. Особливості перекладу англomовних неологізмів сфери інформаційних технологій в українському медіадискурсі. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. 2024. Т. 35 (74), № 1. С. 142–147.
2. Бехта І. А. Інноваційні аспекти сучасної англomовної лексики: дискурсний та перекладацький виміри. Львів : ПАІС, 2023. 210 с.
3. Голобородько К. Ю., Ковтун О. В. Неологізми у медіатекстах: прагматика перекладу та адаптації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. 2025. № 61. С. 88–92.
4. Данильчук Л. Ф. Стратегії перекладу англomовних неологізмів-гібридів у текстах мас-медіа. *Закарпатські філологічні студії*. 2024. Вип. 32. С. 115–120.
5. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні аспекти. Вінниця : Нова Книга, 2020. 656 с.
6. Кияк Т. Р., Огуй О. Д., Науменко А. М. Теорія та практика перекладу (німецька та англійська мови). Вінниця : Нова Книга, 2021. 592 с.
7. Коломієць Л. В. Сучасні напрями перекладознавчих досліджень у вимірах дискурсу та комунікації. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2023. 284 с.
8. Шмігер Т. В. Історія та теорія українського перекладознавства: лексикологічний аспект. *Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови*. 2024. Вип. 34. С. 45–53.
9. Baker M. *In Other Words: A Coursebook on Translation*. 4th ed. London ; New York : Routledge, 2024. 386 p.
10. Crystal D. *Language and the Internet*. 3rd ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2025. 320 p.
11. Newmark P. *A Textbook of Translation*. London : Pearson Education, 2021. 304 p.
12. Nida E. A., Taber C. R. *The Theory and Practice of Translation*. Leiden : Brill Academic Publishers, 2023. 218 p.

Rozheliuk I. Ya. STRATEGIES FOR RENDERING ENGLISH NEOLOGISMS IN CONTEMPORARY MEDIA DISCOURSE

This article explores the dynamics of lexical renewal in the English language and the specifics of rendering novel units in Ukrainian translation. The relevance of the study is driven by the rapid neologization of media discourse during the 2024–2026 period, fueled by the advancement of generative artificial intelligence, emerging geopolitical realities, and shifts in the ecological paradigm. As the primary source of innovation, the English language shapes new cognitive models that require adequate linguistic mediation.

The aim of the article is to identify and systematize the leading strategies for translating English neologisms into Ukrainian, as well as to analyze their pragmatic effectiveness within media texts. The study employs methods of contextual and discourse analysis, alongside a comparative-typological approach.

The scientific novelty lies in the analysis of a selected corpus of lexemes from the last two years that have not yet been recorded in academic dictionaries. The author examines phenomena such as technological convergence and semantic derivation within the digital environment. It is established that a key challenge for the translator is preserving the connotative coloring of a neologism during its adaptation.

The analysis of the factual material proves that transliteration and calquing remain the most prevalent strategies, driven by the pursuit of global terminological unification. However, to maintain semantic transparency in Ukrainian media, descriptive translation or a combined method (borrowing + explanation) is frequently utilized. The conclusions emphasize that the successful translation of neologisms in contemporary discourse depends on the translator's ability to account for extralinguistic context and the dynamics of linguistic norms.

Keywords: *discourse, media discourse, translation, lexical and semantical, neologisms, media linguistics, translation strategies.*

Дата першого надходження статті до видання: 28.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 14.05.2026